

NAD DIJALEKATSKIM LEKSIKOM HRVATSKOSRPSKOG SJEVEROZAPADA

JOSIP LISAC
Filozofski fakultet u Zadru

UDK: 808.61/.62-087+808.61/.62-3
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 1988-02-11

U prilogu se obrađuje leksik goranskih kajkavaca u usporedbi sa stanjem kod čakavaca (osobito sjevernih), ostalih kajkavaca i u slovenskom jeziku, djelomično i kod zapadnih štokavaca. Također se odabrani goranski leksik promatra u kajkavskom kontekstu, razrađuju se unutargoranske razlike, a posebno se klasificiraju vrlo brojne tudice, među kojima se najviše javljaju germanizmi. Zaključeno je kako goranski leksik mnogo govori o utjecajima na promatrane idiome, ali i o izrazito arhaičnim jezičnim crtama.

Leksik zapadnih južnoslavenskih (hrvatskosrpskih i slovenskih) dijalektnih idioma dosad nije u dovoljnoj mjeri prikupljen i proučen. Iako postoje na tom području i doista velika djela kao što je npr. *Čakavisches-deutsches Lexikon* (I–III, Köln–Wien, 1979, 1981, 1983) M. Hraste, P. Šimunovića i R. Olescha, ipak stanjem ne možemo biti zadovoljni. Ponajprije to upravo spomenuto izdanje nuka nas na upozorenje kako je u čakavskoj leksikologiji i leksikografiji učinjeno najviše, dok je u okvirima kajkavskoga narječja i slovenskog jezika postignuto najmanje. Doduše, i u poznavanju kajkavskoga leksika u posljednje doba bilježimo lijepe rezultate (osobito pritom mislim na priloge S. Težaka¹ i A. Šojata, 1982), a najavljena su i veća djela sa slovenskoga terena, pri čemu je za nas poglavito važan rječnik kostelskog narječja Jožeta Gregoriča (M. Ahlin, 1982, str. 5). Dobre prikaze učinjenoga do 1980. dali su M. Ahlin (1982) i S. Zajceva (1982), a problemski je temi pristupio D. Petrović (1982). Važnost proučavanja kajkavskoga leksika odlično je uočio W. Borys (1982) koji ustvrđuje »da je rječničko blago kajkavskog narječja značajno za ispitivanje praslavenske baštine u hrvatskosrpskom leksiku, kao i za rekonstrukciju, etimologiju i geografiju najstarijeg sloja slavenskoga leksika« (str. 75-76). Dalje Borys ističe »da postoje direktne veze arhaičnog kajkavskog leksika s leksikom čakavskim, zapadnoštokavskim i slovenskim, kao i s leksičkim blagom zapadnoslavenskih i istočnoslavenskih jezika. Proučavanje takvih veza, utvrđivanje starih izoleksi koje vežu pojedina slavenska područja od velikog su značenja za poznavanje obliko-

¹ Nije nam ovdje neophodno ulaziti u pitanje koliko su idiomi što ih je obrađivao S. Težak (1979, 1981a, 1981b) kajkavski odnosno jesu li (osobito neki od njih) kajkavski uopće.

vanja južnoslavenskih narječja i jezika u doba seobe Slavena i za rekonstrukciju kasnopravoslavenskih dijalekatskih razlika» (str. 76).

Nakon dragocjena Tentorova rada (1950) poglavito je vrijedan prilog Svetlane Zajceve (1967) o leksičkoj problematici na južnoslavenskom zapadu, pa ćemo se njenim rezultatima obilato služiti; postupajući tako, u prvom dijelu razmatranja naglašeno se osvrćemo na leksičko stanje u (sjevernih) čakavaca i goranskih kajkavaca (koje u ovom radu uglavnom predstavljaju govornici delničkoga govora i govora Gornjih Turni, iako su istraživani i drugi idiomi), ali ne zaboravljamo niti na ostale kajkavce, pa ni na govornike slovenskog jezika.

Tako među primjerima što *postoje u čakavaca, a nema ih u štokavštini te uglavnom ni u slovenskom jeziku*, navodim sljedeće: *ru:žyt* (Gornji Turni; u daljnjem tekstu: Turni), *rūžyt* (Delnice), ali je značenje, kao u Lupoglavu, »plakati« (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 71), k tomu još i »tuliti«, a ne »smijati se« ili slično.² Dalje, u značenju »ta« i u Turnima i u Delnicama govori se *tər* (*Tər sȳ* »ta jesi« — Turni; *tər sən ty sē dāu* »ta sve sam ti dao« — Delnice), što dolazi i na ozaljskom terenu (S. Težak, 1981a, str. 410; Svetlana Zajceva, 1967, str. 72).

Među riječima što se u čakavaca po značenju razlikuju od riječi u štokavaca a uglavnom i u slovenskom jeziku, navodim goranske potvrde *tra:žyt*³ (Turni), *trg:žyt* (Delnice). Međutim, u nekih čakavaca (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 74) taj glagol znači »nalikovati«, a ne, kao u Goranā, gdje bi se reklo npr. *Bylo ga je tra:žyt* (Turni) »Bio je njegov trag«.

Zatim, navest ću više čakavskih i slovenskih riječi nepoznatih štokavcima, vodeći računa i o stanju kod kajkavaca.

I u Turnima i u Delnicama kaže se *če s* »kroz«, a tako je (u načelu⁴) i u sjevernih čakavaca, Slovenaca, u Bednji, u Prigorju (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 75) i u Turopolju (A. Šojat, 1982, str. 444).

U Turnima sam zabilježio *ȳman lāza* »imam vremena«, *ni:man lāza* »nemam vremena«, što, u principu, osim u Prigorju, u slovenskom jeziku i kod sjevernih čakavaca (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 77), dolazi i na ozaljskom terenu (S. Težak, 1981a, str. 374), a izostaje u Delnicama.

² Transkripcija se u ovom prilogu uglavnom temelji na fonetskoj transkripciji prihvaćenoj u Izradbi Hrvatskosrpskoga dijalektološkog atlasa te Općeslavenskoga lingvističkog atlasa, ali su primjeri u principu davani u fonološkoj notaciji. Kako u obradivanim govorima nema intonacijskih opozicija, kratki akcent označen je znakom iznad naglašenog vokala (npr. *ūku* »oko«), dok je dugi akcent označen dvotočkom iza naglašenog vokala (npr. *zi:ma*). Kad se radi o diftonzima, slogotvorni vokal je označen kratkim akcentom, ali diftong u cjelini predstavlja dug fonem (*bējba* »beba«). Kad se citiraju druga djela, čuvaju se tamo uporabljani znakovi za prozodijska obilježja, a također i ostali znakovi, npr. za pojedine foneme.

³ Npr. *ka: j je tra:žyt* (Turni) »na koji si trag naišao?«.

⁴ Kažem »u načelu« jer paralela ne mora u potpunosti vrijedjeti: mogu postojati fonetske ili i kakve druge razlike. Tako postupam da bi izlaganje bilo što sažetije.

Posebno je zanimljiva paralela sa slovenskom i sjevernočakavskom osnovom *otrok* (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 78), registrirana u Turnima, gdje se npr. *proššov je na otročje* kaže starom čovjeku koji postupa nerazumno ili kao da je podjetinjio. Ta fraza se u šali može rabiti i šire, bez obzira na čovjekove godine, iako je danas već rijetka. Navedena rečenica ima približno značenje »otišao je u dječje doba«. Inače se uvijek kaže *dě:te, dýca*. U Delnicama nema takvih potvrda nego npr. *proššov je na dýčje*.

Osim kod sjevernih čakavaca, Slovenaca te kajkavaca u Zagrebu i okolici (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 78), glagol *paxat* »gurati« (Turni), *pə xat* (Delnice) upotrebljava se, kako vidimo, i u Goranā.

U Turnima *polę:no* znači »komad brezova drva od oko 50 cm iz kojeg se tešu luči, trijeske«; drugačije je značenje u čakavaca, kajkavaca i u slovenskom (*cjepanica« i sl.; usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 78).

Primjere *sýscy* || *cicky* (Turni) — *sə sky* || *cicky* (Delnice) možemo usporediti i sa slovenskima, čakavskima i kajkavskima (Svetlana Zajceva, 1967, str. 78—79; S. Težak, 1981a, str. 345; A. Šojat, 1982, str. 443).

»Sajam« u Turnima i Delnicama glasi *sāiman*, što je zanimljivo za usporedbu s čakavskim, slovenskim i kajkavskim stanjem (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 79; A. Šojat, 1982, str. 469).

Tipičnim čakavizmom naziva se prilog *simo* »ovamo«, ali se u tom obliku te uz stanovite razlike prilog za mjesto javlja i u slovenskom i u kajkavaca i u štokavaca (Svetlana Zajceva, 1967, str. 79; S. Težak, 1981a, str. 398; A. Šojat, 1982, str. 470). I u Turnima i u Delnicama (kao i u Beloj Vodici kod Crnog Luga) govori se *sə n*, u Močilima kod Severina na Kupi *sim*, u Tršću *sýn* te u Razdrtom, Brod Moravicama, Velikom Selcu kod Skrada, Begovom Razdolju i Prezidu *sòn*. *Sòn* sam zabilježio i u Fari (SR Slovenija), nedaleko od Broda na Kupi.

Primjer *skomi:na* registrirao sam u Turnima, a *skomina* u Delnicama; može se reći *grě do my skomi:ne* u značenju zazubice, a također i vrlo neugodna osjećaja u tijelu, približno poput situacije u Brusju na Hvaru (J. Dulčić i P. Dulčić, 1985, str. 654). Primjeri uporabe te riječi javljaju se, osim u čakavaca, i kod kajkavaca i u slovenskom jeziku (Svetlana Zajceva, 1967, str. 79; J. Herman, 1973, str. 92; S. Težak, 1981a, str. 398).

I delničko i turnansko *skə rčyt se* »stisnuti se; smanjiti se« nalazimo i drugdje u kajkavaca, čakavaca i u slovenskom jeziku (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 80).

Od korijena *sop* ima mnogo čakavskih dijalektizama (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 80); u vezi s tim korijenom valja navesti turnanski glagol *sə:povył* u značenju glasnoga disanja, dahtanja, što ima paralelu u slovenskom jeziku, ne u čakavaca. Inače turnansko *sa:pa* znači »dah«; kad se kaže *sa:pě my je pə rfa:li:lo*, to je isto kao i kad se kaže *zrāka my fāli*. Zanimljivo je navesti i delničke primjere *něiman sa:pě* »nemam zraka« i *sa:pyco je popýsty* »tiho je pustio vjetar«.

Značenje »tinjati« i u Delnicama i u Turnima ima glagol *tlýt* (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 81).

Turnansko *pori:šče* i delničko *parišče* odnosi se na držalo za sjekiru, pljuk ili slično; držalo za lopatu ili vile u oba punkta naziva se *štil*, a tako se u Turnima zove i drveni dio korbača, dok u ovom posljednjem smislu u Delnicama govore *štilak*. Osim čakavaca i govornika slovenskog jezika, tu riječ (*pori:šče* ili sl.) govore i neki kajkavci (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 81).

Vājē »odmah« (Turni), *vājē* (Delnice) može se smatrati tipičnim čakavizmom što dolazi i na slovenskom i na kajkavskom jugozapadu (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 82; S. Težak, 1981a, str. 413).

Vas (Turni), *va:s* (Delnice) javlja se u značenju odlaska u posjetu, u goste, kao u Ravnoj Gori (N. Majnarić, 1963, str. 245) i ponegdje drugdje u Goranā, a inače se govori *se Jo* odnosno *se :yo*. U čakavaca i kajkavaca sasvim sporadično sreće se riječ *vas* ili slično u značenju »selo« (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 82).

Delničko već sasvim arhaično *výndar* »ipak; iako« jedan je od mnogobrojnih primjera uporabe te riječi izvan slovenske sfere, uvjetno rečeno (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 82).

Dalje se navode *primjeri što imaju isto značenje kao i čakavski i slovenski primjeri, a razlikuju se po značenju od štokavskih*.

Turnansko *diši* »miriši«, *di:šat* »mirisati« te delničko *dišat*, *diši*, osim s čakavskim i slovenskim stanjem, povezano je i s kajkavskim; uz Bednju valja spomenuti i Ozalj i Turopolje (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 83; S. Težak, 1981a, str. 350; A. Šojat, 1982, str. 445). *Du:x* (Turni) »zadah, miris« primjer je povezan i s čakavskim i sa slovenskim i s ozaljskim stanjem (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 83; S. Težak, 1981a, str. 353). Dodajem delničke primjere *dūx*, ali i *zadūxa* »loš miris«,⁵ *nadūšlyf* »onač koji ima astmu ili teško diše«.

Ka:ča (Turni), *ka:ča* (Delnice) vezuje te Gorane s govornicima slovenskog jezika, čakavcima i kajkavcima (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 83-84; S. Težak, 1981a, str. 366; A. Šojat, 1982, str. 450). U oba goranska punkta danas je obično i *zmija*, ali se *gāt* čuje samo u značenju »opak čovjek« ili u značenju nečega što jest opakost uopće. Prema Strohalovu izdanju usmenih pripovjedaka (1901, str. 212, 279), u Delnicama registriramo i značenje »crna zmija«, dok u okviru znanstvene rasprave (1903, str. 143) čitamo *gād* pored *guād* u značenju *sordes*⁶ i *vipera*. U Ozlju *gād* znači (i) »poskok« (S. Težak, 1981a, str. 357). Dodajem za Turni i Delnice primjere kao *gādy my se* »gadi mi se« (oba punkta); običnije je reći *gnisi my se*. Prema navodu Svetlane Zajceve (1967, str. 83), *crni gad* u značenju vrste zmije zabilježeno je u Fužinama.

⁵ U R. Strohalu (1903, str. 118, 138) čitamo *zdyhu* (*y=ū*). Ta se imenica nalazi i u Strohalovu (1901, str. 210) folklorističkom izdanju, ali u značenju »povod, razlog« (str. 292).

⁶ Vjerojatno *sordes* u značenju »gnus, gnusoba«.

Primjere *gūt* i *gūtan* »grlo; gutljaj« zabilježio sam u Turnima (obično se kaže *gūtlaj* »gutljaj«), a *gōūt* »gutljaj« u Delnicama; dolaze ti primjeri u čakavaca, kajkavaca i u slovenskom (Svetlana Zajceva, 1967, str. 84; S. Težak, 1981a, str. 361).

Lýcky »tudi« (Turni, Delnice), osim u sjevernih čakavaca i negoranskih kajkavaca, dolazi, kako vidimo, i u Goranâ (Svetlana Zajceva, 1967, str. 84; S. Težak, 1981a, str. 375).

Spra.vyt (Turni), *sprȃ.vyt* (Delnice) znači »spremiti«: bilježimo i primjer iz Turopolja *sprāvĹati* (usp. A. Šojat, 1982, str. 471; Svetlana Zajceva, 1967, str. 85).

U posebnu skupinu Svetlana Zajceva (1967) je izdvojila primjere s *tvorbom sličnom u slovenskom i čakavštini a drugačijom u štokavštini*, pa se tako postupa i u ovoj radnji.

No potvrde *bāt*, *bātac*, *bātič*, *bātina* (Turni) — *bāt*, *bātac*, *bātina* (Delnice) imaju tvorbu sličniju štokavskoj nego čakavskoj ili slovenskoj (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 85). Stanje slično onom u Gorskom kotaru nalazimo u ostalih kajkavaca (S. Težak, 1981a, str. 344; A. Šojat, 1982, str. 441).

Če.sat (se) znači i »češljati (se)« i »grepsti (se)« i u Turnima i u Delnicama, kao što je, globalno uzevši, i u Ozlju i u Turopolju (S. Težak, 1981a, str. 347; A. Šojat, 1982, str. 444). U slovenskom i u čakavaca *česati* (se) znači »češljati (se)« (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 86).

Sjevernočakavsko *glbok* »dubok« i sl. u načelu je podudarno sa slovenskim i kajkavskim stanjem (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 86; S. Težak, 1981a, str. 358⁷; A. Šojat, 1982, str. 447); *dlibok* (Turni), *lȃbok* (Delnice) pripada novijoj tvorbi usporedivoj sa štokavskim i bugarskim stanjem (usp. I. Popović, 1960, str. 344).

Primjeri *ěst* »ja« (Turni), *jěst* (Delnice) vrijedni su isticanja u usporedbi s južnoslavenskim stanjem, osobito s onim u sjeverozapadnih čakavaca (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 86—87).

Peteh ili slično govori se (uz manje iznimke) u sjevernih čakavaca, u jugozapadnim slovenskim govorima i u nekih kajkavaca; u tom je smislu zanimljivo navesti primjere *pe.tɛx* (Turni) i *pe.tyx* (Delnice). Usp. M. Pavlović, 1959, str. 17-23; Svetlana Zajceva, 1967, str. 87. Također napominjem da se planinski predjel ponad Delnica u Turnima naziva *Pe.tɛxovac*, a uzvisenje iznad rijeke Kupice prema Gornjem Tihovu *Pe.tɛx*.

U Turnima danas bi se možda češće reklo *pli.vat* nego izvorno dijalekatski *pla.vat*, ali taj stariji primjer ipak valja istaći; u Delnicama registrirao sam samo *plivat*, ali to ne mora značiti da bi drugačiji ostvaraj bio nemoguć.⁸ U slovenskom (i u nekim drugim slavenskim jezicima) dolazi *plavati* ili slično, a u Ozlju *plāvati* (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 87; S. Težak, 1981a, str. 387).

⁷ No ozaljsko *gl'obok* znači »lakom, proždrljiv«.

⁸ R. Strohal (1903, str. 200) bilježi *puvat*.

U nastavku raspravljanja navest ćemo i pokoji *goranski primjer usporediv s leksikom što povezuje slovenski jezik s cjelinom čakavštine*; dakako, takvih primjera nema vrlo mnogo.

Tako npr. potvrde *bε sε:da* (Turni), *bε sε:ida* (Delnice) nisu vrlo obične u tim mjestima, ali su ipak prisutne, i to u značenju »riječ« (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 89).

Primjeri *pra:vyt* (Turni), *pra:vyt* (Delnice) vrlo su frekventni u kajkavskih Gorana, ali značenja »pričati« i »govoriti, kazivati« nisu jasno razgraničena (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 89). *Prāviti* »priповijedati« dolazi i u Ozlju (S. Težak, 1981a, str. 390).

Život (Turni), *žyvot* (Delnice) znači i »život« i »tijelo«, ali je u potpunem značenju frekventnije *tě lu* (Turni), *tě lu* (Delnice). Tako je i u Ozlju (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 90; S. Težak, 1981a, str. 419) i u mnogih čakavaca.

Vrlo su brojni *goranski primjeri što dolaze i u čakavštini, govorima zapadnoštokavskog podrijetla i u slovenskom jeziku*.⁹

Takve su potvrde *čε: sən* (Turni i Delnice) »češnjak«; *dε:lat* (Turni), *dējuat* (Delnice) »raditi« (ovakvi primjeri dolaze i u drugih kajkavaca); *dra:ga*, *dra:žyca* »uvala, uvalica« (Turni), *dra:ga*, *dra:žyca* (Delnice); *gre:n* »idem« (1. l. sg. prezenta), *grēdo* (3. l. pl. prezenta), *grjēn* (1. l. sg. prezenta), *griēmo* (1. l. pl. prezenta)¹⁰; *vre*: »vjerojatno« (Turni), *vriē* (Delnice); *kō:zov*, *kō:zlič* (Turni), *kōuzov*, *kōzlič*¹¹ (Delnice); *potko:ryt* (Turni) »potpaliti vatru«, *kūryt* (Delnice) »grijati; paliti vatru«; *māzovc* (Turni) »bubuljica«, *māzōl̩əc* (Delnice) »bubuljica«¹²; *ɔ:sov* (Turni) »magarac«, *ōusov* (Delnice)¹³; *pō:stov* (Turni) »cipela«, *postōulε* (Delnice); zapravo znači »klonpe«, ali se upotrebljava i za »cipele«, koje se zapravo zovu *mēstvē*; *pantōufly* su »papuče«¹⁴; *ra:byt* (Turni) »trebati; upotrebljavati«, *ra:byt* (Delnice); *ta:t*¹⁵ (Turni), *ta:t*: (Delnice); *tu:st* || *dε:bεv* (Turni); posljednjepomenuti primjer je frekventniji, *tōust* || *dε:byu* (Delnice); *ūfat* sε (Turni; prije svega »usuditi se« a zatim i »nadati se«, ali ne dolazi često; u Delnicama se čuje rijetko; zabilježeno je i u Turopolju — A. Šojat,

⁹ O problematici usp. u Svetlana Zajceva, 1967, str. 91–100; gdje je potrebno, posebno navodim stranicu o kojoj se radi.

¹⁰ Najprije su navedeni primjeri iz Turni, a onda potvrde iz Delnica.

¹¹ Goransko *k:zlič* odnosno *kōzlič* znači i »posudica od kore za branje jagoda«.

¹² Čakavsko *mozovl* slično na sjeveru znači »čir«, a na jugu »žulj«; podudarano s time je i stanje u zapadnih štokavaca. Kajkavci (Bednja, Turopolje) imaju značenje »čir«; u Ozlju: *mōzel* »veliki prišt« (usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 93; A. Šojat, 1982, str. 457; S. Težak, 1981a, str. 379).

¹³ Bilježim također *ōsal* (Prigorje), *ōsal* (Ozalj), *ōsel* (Turopolje). Usp. Svetlana Zajceva, 1967, str. 94; S. Težak, 1981a, str. 384; A. Šojat, 1982, str. 460.

¹⁴ Ozaljsko *postōl̩əc* znači »polucipela« (usp. S. Težak, 1981a, str. 389).

¹⁵ Ta riječ dolazi i u centralnih kajkavaca (Bednja, Turopolje, Biškupec, Virje, Sesvete, Žabno), kako to, između ostaloga, bilježi Wanda Pomorna (1969, str. 40). Ista autorica (1970, str. 177) piše ovako: »O tešnim vezama slovenač-

1982, str. 477, 479); *Výzəm* »Uskrs« (Turni i Delnice)¹⁶; *divojka* »djevojka«, *dýkə lca* »djevojčica«, *dě.kla* »sluškinja« (Turni), *dívòjka* || *dyvòjka*, *dě-ik ə lca*, *dějkuə* (Delnice)¹⁷; *dra:k* (Turni) »skup«, *dra:k* (Delnice); *iskat* (oba punkta; *iskati* u Ozlju i u Turopolju); *lě:to* »godina; ljetø«, *lějto* (Delnice) »godina; ljetø«; *skə rbyt* (oba punkta u značenjima »brinuti« odnosno »štedjeti«; *skə rban* — »štedljiv« u oba punkta); *koma:rəc* (Turni), *ko-mə:rəc* (Delnice); *kərt* (oba punkta).

Znatian broj primjera prisutnih u čakavštini, slovenskom jeziku te u štokavštini i izvan zapadnih govora dolazi i u goranskih kajkavaca (usp. Svetlana Zajceva, 1967, 100—105). Navest ćemo nešto takvih primjera.

U Turnima se govori *čūdo* i *čūda* u značenju »mного«; potvrde toga tipa dolaze također u Prigorju, Ozlju i u Turopolju (Svetlana Zajceva, 1967, str. 100; S. Težak 1981a, str. 348; A. Šojat, 1982, str. 444).

Zatim spominjem primjere *dáš* »kiša« (Turni) i *dəš* (Delnice) te činjenicu da u okviru potvrda *də rvo* (Turni), *də rvu* (Delnice) nema distinkcije u smislu »der Baum«, »das Holz«. No u oba punkta govori se *drivu* za »plug«, i to zato jer je ono nekad bilo drveno.

Dalje donosim primjere *xi:ša* (Turni) »kuća«, *xiša* (Delnice); *la:čən* »gladan« (Turni), *uə:čən* (Delnice); *povýdat* || *pove:dat*, *pövet* »reći«, *pərpovýde:vat* »pričuvijedati« (Turni), *pové:dat*, *pərpové:dat* (Delnice); *sa:ja* (Turni) »čada«, *sə:ja* || *sə:fovyna* (Delnice); *výja* || *ve:ja* (Turni »grana«, *výja* (Delnice); *ləsi* »kosa«, *la:s* (Turni), *uəsi*, *uə:s* (Delnice); *poza:byt* »zaboraviti« (Turni), *poza:byt* (Delnice); *zi:bat* »zibati«, *zi:ba* (Turni), *zibat*, *ziba* (Delnice); *želə:zo* (Turni), *želėjzo* (Delnice). Primjeri kao *də rvo*, *xi:ša*, *la:čən*, *povýdat* || *pove:dat*, *sa:ja*, *výja* || *ve:ja*, *ləsi*, *poza:byt*, *zi:bat*, *želə:zo* manje su ili više poznati i među ostalim kajkavcima.

Posebno je zanimljivo što se u Turnima kaže i *po:t* »znoj«, *po:tən* »znojav« (arhaizmi), *švicat se*, *švicane*, *znəj*, a u Delnicama *puət*, *pu-ötən* (u Kezelea, 1984, str. 12: *puť*), *švicat se*, *znəj*. Dolazi *pöt* i sl. i u Ozlju i u Turopolju (S. Težak, 1981a, str. 389; A. Šojat, 1982, str. 464).

Specifičnim značenjima što odudaraju od prosječnoga štokavskog tipa odlikuju se ovi dijalektizmi prisutni još u slovenskim i čakavskim govorima: *cinu* (Turni) »jeftino«, *cinu*, *fcəjn* »jeftin« (Delnice); *ja:t* »gnjev, ljutnja«, *jədan*, *jədit se* (Turni), *ja:t*, *jədan*, *jədit se* (Delnice). Ti su primje-

kog jezika s kajkavskim govorima svedoče formacije *pek* i naziv *tat* koje se oštro odvajaju od ostale teritorije južnoslovenskih jezika, a isto tako i navedene formacije izvedene od glagola *coprati*. Poljska znanstvenica u svojim je razmatranjima razlika u pogledu tvorbe riječi u nazivima nosilaca zanimanja u južnoslovenskim dijalektima uzela u obzir i delničke primjere; ti podaci prikazani su na većem broju karata.

¹⁶ Potvrde toga tipa dolaze i u Prigorju, Ozlju i u Turopolju. Usp. S. Težak, 1981a, str. 417; A. Šojat, 1982, str. 479; Svetlana Zajceva, 1967, str. 95—96.

¹⁷ U Ozlju je *dikla* »sluškinja«, a u Turopolju *dě.kla* znači »djevojka«. Usp. S. Težak, 1981a, str. 350; A. Šojat, 1982, str. 445.

ri (i ta značenja) dobro poznati čakavcima i govornicima slovenskog jezika, a *jād* je registrirano i u Ozlju (S. Težak, 1981a, str. 365).

Izabrani su primjeri *karakteristični za kajkavske jugozapadne govore, ili s nekim specifičnostima u njima* (usp. A. Šojat, 1981, str. 166) sljedeći: *smre:ka* (Turni), *smrējka* (Delnice), *ždre:bāc* (Turni), *ždrej:bāc* (Delnice), *škūla* (Turni), *škūjla* (Delnice), *šte:rna* (Turni), *štjērna* (Delnice), *ška:rpa* (Turni — značenje nije »kamena ograda oko vinograda« nego se kaže npr. za automobil *pro:šov je pot ška:rpo* »sletio je s ceste«; isto je značenje i u Delnicama), *ška:rpa* (Delnice).

Posebno je zanimljivo prostiranje primjera poput delničkoga *skā dān* »sjenik; spremište za kola«; potvrde je u nizu mjesta registrirao P. Skok (1971—1974, III, str. 253) te P. Ivić na jugu Bužeštine (1963, str. 234), M. Moguš (1982) u Velim Munama na području Opatijskoga krasa, Z. Turina i A. Šepić-Tomin (1977, str. 174), u Kastvu, S. Težak u Ribniku sjeverozapadno od Karlovca (1979, str. 49), R. Strohal u okviru folklorističkog zapisa u Brodu na Kupi (1904, str. 210), Vida Barac-Grum u Lukovdolu (s.a., str. 51), Z. Bartolić (1971, str. 112) u Medimurju itd.

Želeći određene riječi promotriti *u kajkavskom kontekstu*, bez obzira na njihovo podrijetlo, polazimo od primjera *fāžon* »grah«, *grāx* »grāšak« (Turni i Delnice). U Turopolju bilježeno je *bāžul* »grah«, *grāšek* »grāšak« (usp. A. Šojat, 1982, str. 441, 448), a u Ozlju *pāžulj* »grah«, *grāh* »grāšak« (usp. S. Težak, 1981a, str. 359, 385). U Bednji (usp. J. Jedvaj, 1956, str. 297) registrirao sam *grōh* »grah«; nisam uočio potvrde za »grāšak«. Dodajem i primjere *fažōl* »grah«, *grāh* »grāšak« s čakavskog područja Bakarca i Škriljeva (Z. Turina — A. Šepić-Tomin, 1977, str. 49, 58).

Brē:k (Turni), *brējk* (Delnice) znači »brijeg«, a značenje »obala, kraj uz obalu« je izgubljeno. Stanovnike što žive uz Kupu i u njoj blizini Delničani zovu *Pobrēj:scy* (N. sg. *Pobrēj:zac*), sami sebe žitelji krajeva uz Kupu ne zovu tako, ali i u Turnima pojam *Pobrē:scy* narod upotrebljava. Pritom se čuju komentari da su *po brijegu* Delničani pa bi se stoga oni morali nazivati tim imenom, sve u vezi s nerazumijevanjem staroga slavonskog značenja riječi *berg*ž. Usp. i razna značenja izvedenica od prsl. *berg*ž na slovenskom terenu u F. Bezlaj, 1977—1982, I, str. 40. U Ozlju *brig*ž znači i brijeg i obala, kraj uz obalu (S. Težak, 1981a, str. 343).

Če:pyt »čućiati«, *poče:pant* »čućnuti« govori se u Turnima, a *če:pyt*, *počjēpnyt* u Delnicama. *Čepēti* je zabilježeno u Turopolju, *čēpiti* u Ozlju, *čēpeti* u Virju (A. Šojat, 1982, str. 443; S. Težak, 1981a, str. 347; J. Herman, 1973, str. 79). Takvi primjeri dolaze i u slovenskom jeziku i u čakavaca (usp. npr. F. Bezlaj, 1977—1982, I, str. 78—79; Z. Turina — A. Šepić-Tomin, 1977, str. 32).

Uz starije *štjyt* (Turni), *stējt* (Delnice) govori se i novije *čital* (oba punkta). U Turopolju je zabilježeno *čtēti* (A. Šojat, 1982, str. 444).

I u Turnima i u Delnicama govori se *dyl* »staviti«; takvi primjeri dolaze i u Ozlju, Turopolju i Virju (S. Težak, 1981a, str. 350; A. Šojat, 1982, str. 445; J. Herman, 1973, str. 79).

Primjeri *pərpɛːlat* »dovesti« (*pɛːlat* »voditi«) — Turni, *pərpɛːlat*, *pɛːlat* — Delnice lijepo su usporedivi s ozaljskima, turopoljskima i podravskima istog značenja (S. Težak, 1981a, str. 386; A. Šojat, 1982, str. 445; J. Herman, 1973, str. 88); takav primjer zabilježen je i u Šaptinovcu kod Našica (S. Ivšić, 1971, str. 198, 232).

Primjerima *ka:rat sɛ* (Turni), *kə:rat sɛ* »svađati se« (Delnice) nalazim paralele u Ozlju i Turopolju (S. Težak, 1981a, str. 366; A. Šojat, 1982, str. 450).

Uz turnansko *žu:ca* »hladetina« i delničko *žũlyca* registriram i turopoljsko *lãdetina* te podravsko *ladletina* (A. Šojat, 1982, str. 454; J. Herman, 1973, str. 85).

Dalje navodim primjere *lãjt*, *lãjti.čək* (Turni), *lãjt* (Delnice), *lãjt* (Turopolje), *lãjt*, *lãjtíc*, *lãjtícək* (Ozalj), *lajt* — Virje (A. Šojat, 1982, str. 454; S. Težak, 1981a, str. 373; J. Herman, 1973, str. 85). Potrebno je istaći da u Virju *lajt* znači »prostrana škrinja ili bure«.

Uz goransko *mrãvlinc* »mrav« (Turni), *mravlinəc* (Delnice) dodajem i turopoljsko *mrãvɛc* || *mravĩca*, ozaljsko *mrãhũnəc* i podravsko *mravljĩca* (A. Šojat, 1982, str. 457; S. Težak, 1981a, str. 379; J. Herman, 1973, str. 86).

U Turnima zabilježio sam *pi:šče* »pile«, u Delnicama *pišče*. Turopoljski primjeri glase *pĩšće* || *pĩšćenɛc*, ozaljska je potvrda *pĩše*, a podravska *pišče* (A. Šojat, 1982, str. 462; S. Težak, 1981a, str. 387; J. Herman, 1973, str. 89).

Uz turnansko *rãjfnik* i delničko *rãjfnɪk* dodajem turopoljsku (*rãfung*¹⁸) i ozaljsku (*rãfnik*) paralelu (A. Šojat, 1982, str. 467; S. Težak, 1981a, str. 393).

Spominjem također *va:nkuš*¹⁹ »jastuk« (Turni), *vãjnkus̃* (Delnice) uz slične turopoljske, ozaljske i podravske primjere (A. Šojat, 1982, str. 477; S. Težak, 1981a, str. 413; J. Herman, 1973, str. 96).

U nastavku raspravljanja usredotočit ćemo se na *goransku problematiku*, prije svega na delničko i turnansku. Vidjeli smo već da su dva analizirana punkta u leksičkom smislu bliska, ali ima među njima i nemali broj razlika; neke ćemo ovdje navesti.

Tako se npr. u Delnicama često kaže *pominat sɛ*, rijetko *dyvã.nyt*; u Turnima bilježimo *diva.nyt (sɛ)* »razgovarati; pričati«, što je neutralno. *Spome:nat sɛ* (Turni) prije svega ima značenje razgovora o prošlosti, ne običnog razgovora.

U Turnima je danas *brãšno* općenito, ali postoji sjećanje da se nekad govorilo *gotɔ.vyna*; u Delnicama je i danas *gotũvyna* (u dijalektalnom govoru) redovan izraz.

U značenju »dažddevnjak« u Turnima se govori *divjy pɛːran* (tako sam zabilježio i u Velikom Selcu kod Skrada), a u Delnicama *lɛ žjɛvnyk* (usp. i D. Brozović, 1962).

¹⁸ Uz *rãfung* čitamo i *rãfunk*.

¹⁹ Ipak je u Turnima *pu:štər* običnije i frekventnije.

Posebno su zanimljivi primjeri *ɔ:vos* »zob« (Turni), *ɔʋvɔs* (Delnice), jer primjeri prema prsl. *ovl̥sʒ* dolaze u slovenskom jeziku (v. npr. J. Rigler, 1963, str. 40, 54, 93; I. Tominec, 1964, str. 156; F. Bezlaj, 1982, str. 263), ali ih nema ni kod negoranskih kajkavaca ni kod čakavaca, osim onih u buzetskoj zoni (usp. P. Ivić, 1963, str. 230; J. Kalsbeek, 1984—1985, str. 315), što je još jedna ilustracija jakog slovenskog utjecaja na buzetski i goranski dijalekt.

Turnanskom *l̥ɛptir* (već fonetika govori da je ova riječ novija) i *vàrba* paralela je delničko *prepěl̃ñɔc* i *žòukva*; ovo posljednje danas je arhaizam, novije je *vàrba*.

U Turnima općenito se kaže *je:zgra*, ali se koštica u šljivi zove *košćica*, a u trešnji *žūgyca*; u svim tim značenjima u Delnicama se govori *dòrka*.

Bukova grana koja služi za stezanje tereta na kolima u Turnima se zove *nàvojc*, a u Delnicama *nq.vor*. (I za trudnu ženu u Delnicama bi se moglo reći ovako: *Nq.vor jo je po vānpy ṽdryu.*)

U Turnima *gòrmje* znači ponajprije »šuma« a zatim i »žbunje«, dok je u Delnicama značenje samo »žbunje« ili »omanja šuma«.

Zvono ovo kravljega vrata u Turnima je *zvo:nc* (kao i svako drugo malo zvono); u Delnicama je ovca nosila *zgòundc*, a konj ili krava *brūnc*.

Osobito što se tiče odjeće, stari (danas arhaični) delnički leksik očito će dijelom biti povezan s riječkim područjem:²⁰ *zabūndc* »ženski zimski kaput«, *spūnyca* »kopča«, *kopica* »muške čarape«, *bòrxan* »ženska haljina«, *fris* »podsuknja«, *šq:rpjca* »kravata« (usp. Z. Turina — A. Šepić-Tomin, 1977); od tih primjera u Turnima je samo riječ *bòrxan* poznata starijim ljudima. U Turnima *obo:icy* su »čarape«, a u Delnicama su *obūicy* »vrst papuča«.

U Delnicama kaže se *gòrku* »toplo«, u Turnima *tūplu*; u Delnicama *šprūkat* »prskati«, *špòrkat* i *špricat*, u Turnima samo *špòrkat* i *špricat* itd.

Posebno je zanimljivo što se u Turnima kaže samo *šna:jdar* »krojač«, a i u Delnicama se govori *šnájdar*, ali nije posve izgubljeno ni *žnidar*.²¹

Važno je spomenuti i riječ *be dak* (oba punkta), koju krivo među turcizme ubrajaju A. Škaljić (1965, str. 128) i J. Jurančić (1982, str. 88); v. P. Skok, 1971—1974, I, str. 130—131; F. Bezlaj, 1977—1982, I, str. 15

²⁰ Pitanje valja pomnije rasvijetliti; naime, u literaturi (Beata Gotthardi-Pavlovsky, 1981, str. 364) se govori o kontinuitetu ženskog odjevnog inventara između ostaloga i na prigorsko-goranskom terenu!

²¹ A. Burić (1983, str. 70) registrira u Delnicama prezime Andlar s nadimkom Žnidarov. — Goranski kajkavci, osobito Delničani, rabe prilično velik broj sinonima, što poglavito govori o vezama s različitim jezičnim sferama, ali i o tome da su određene govore oformili ljudi različitih jezičnih sustava (usp. Z. Jurić, 1972, str. 52—55).

Među *tudicama* izvanredno su brojne *njemačke posuđenice*.²² Razumije se da su duplete odnosno triplete itd. česte: *ni:man cājta* || *ni:man lāza* || *ni:man vrēmēna*, *še:tat* || *špance:rat* (Turni) itd.

Najprije nabrajam nešto primjera njemačkih posuđenica iz Turni: *bo:gat* »slušati«, (starovisokonjemački *volgen*), *cu:kat* »trzati«, *dre:ta* »obučarski konac«, *dro:t* »žica« (kaže se i novije *vla:k* i najnovije *žica*), *fle:tən* »okretan, brz« (srednjovisokonjemački *vlat*), *glāš* »časa«, *gla:žək* »časića«, *gra:npəl* »kandža« (srednjovisokonjemački *krempef*), *grūnt* »imanje«, *je:six* »ocat«, *kra:jda* »kreda«, *ku:xat* (starovisokonjemački *kochon*, latinski *coquere*), *li:kof* (starovisokonjemački *litkouf*), *li:nca* »tavan-ski prozorčić« (srednjovisokonjemački *line*), *lo:jtrε* »ljestve«, *lu:kna* »rupa« (starovisokonjemački *lucka*, *luccha*), *lūkənca* »rupica«, *ma:žyca* »sjenica«, *pe:k* »pekar« (starovisokonjemački *peccho*, bavarski *Peck*, novije dijalektalno *Päck*), *pe:sa* »blitva« (starovisokonjemački *pieza*), *pi:pa* »slavina« (srednjovisokonjemački *pfife*), *plēx* »lim«, *pūntat sε* (njemački *Bund*), *pu:šəl* »rukovet«, *ri:bat* »ribati« (srednjovisokonjemački *riben*), *še:farka* »kutlača«, *ru:sast* »prijav po licu«, *ška:rjε* »škare« (starovisokonjemački *scarf*), *ško:da* »šteta« (starovisokonjemački *scado*), *špo:tat* »grditi«, *šra:jtof* »novčanik«, *šra:nga* »posebna vrsta ograde« (njemački *Schranke*), *štre:ña* || *štre:ñca* »smotak končanih niti«, *štru:ca* (bavarski *Strutz*, *Strutzen*), *štude:rat* »misliti«, *trɔ:təl* »budala« (rijetko u upotrebi, a ponekad i bez prave svijesti o značenju), *vānp* »trbuh« (starovisokonjemački *wampa*), *vo:ščyt* »željeti« (starovisokonjemački *wunsken*), *ža:ga* »pila« (srednjovisokonjemački *sage*), *žāganca* »daska«.

Izbor je delničkih posuđenica iste provenijencije sljedeći: *cājxnat* »nešto zabilježiti, obilježiti«, *cājt* »vrijeme«, *cinglat* »zvoniti«, *cūk* »vlak«, *cūkāt* »trzati«, *čušpajs* »varivo«, *drūk* »štambilj«, *fěštər* »šumar«, *glix* »baš, upravo«, *gu:žovyņa* »staklo«, *grjnt*, *kikla* »haljina«, *kišta* »sanduk«, *lājβək* »prsluk«, *lūkna* »rupa«, *māntrat* (*sε*) »mučiti (se)«, *nε vōš-člif* »zavidan«, *pinkal* »svežanj«, *se:glix* »svejedno«, *šjēnkat* »poklanjati«, *škilyt* »škiljiti« (starovisokonjemački *scilihen*), *škrūta* »lijes«, *špa:rat* »štedjeti«, *špār x t* »štednjak«, *špičast* »šiljast«, *šra:jat* »vikati«, *šra:jf* »šaraf«, *štjēnga* »stepenica«, *štrānga* »lančić kod zaprege«, *šūštar* »postolar«, *ta:nəc* »ples«, *va:rvat* »čuvati mrtvacu«.

Turskih riječi u goranskim kajkavaca ima malo, ali možda ipak više nego što bi se očekivalo: *či:žme*, *čōban*, *ja:rək*, *kōrbač*, *bāška* »odvoje-no«, *to:rba* itd. (Turni) — *tamān*, *zabādaf*, *čizma*, *čōban*, *ja:rək*, *kōrbač* itd. (Delnice).

Romanizmi su osjetno češći od turcizama: *be:rma* »krizma«, *bu:ča* »tikva«, *cēkin*, *fi:nyt* »dovršiti«, *pāsāt* »proći«, *ta:lar* »tanjur« itd. (Turni)

²² Pri navođenju posuđenica, njemačkih i drugih, vrlo mi je koristio prilog J. Juranića (1982).

— *děšpyt* »prkos«, *familija*, *karòca*²³ »kočija«, *paliènta*, *sklèjda* »zdzjela«, *škùr* »táman«, *žbùja* »kapula« itd. (Delnice).

Navodim i poneki primjer iz madžarskog jezika: *xa.sən* »korist« (madžarski *haszon*), *kinčyt se* »kititi se« (madžarski *kincs*), *lòpof* (madžarski *lopò*), *pajdaš* »prijatelj« (madžarski *pajtás*) itd. — Turni; *xə.rmənca* »mjesto gdje se plaćala carina«; obično se ta riječ ipak upotrebljavala za događaj prilikom ženidbe kad bi se na cesti ispriječila *xə.rmənca* pa je za prolaz trebalo platiti, *xə.sən*, *lòpof*, *pajdaš* itd. (Delnice).

Anglizmi su rijetki, jedino su češći kod povratnika iz SAD ili Kanade. Tako se npr. u Turnima reklo *bòjs* i pojedincu, obično dječaku od 12—13 do 16—17 godina. Delnički bi primjer, recimo, bio *lajna* »linija«.

Izrazite leksičke specifičnosti među goranskim kajkavcima nalazimo na čabarsko-gerovskom i ravnogorskom području, poglavito s obzirom na jak slovenski utjecaj (usp. B. Finka 1974). U cjelini pak stanje će se moći svestrano analizirati tek nakon što budu dovršeni odgovarajući rječnici, napose Rječnik hrvatskih kajkavskih govora (usp. A. Šojat, 1985). Svakako je jasno da je to potrebno učiniti: leksik, kao jezični sloj izrazito otvoren utjecajima, reći će mnogo o utjecajima na govor goranskih kajkavaca, ali i o izrazito arhaičnim jezičnim crtama, a također i o mjestu goranske kajkavštine u cjelini kajkavskoga narječja te u dijalektnom pejzažu hrvatskosrpskog sjeverozapada.

Popis citirane literature

- Martin Ahlin, 1982: »Povojna slovenska leksikografija«, u: *Leksikografija i leksikologija*, Beograd — Novi Sad 1982, str. 3—8.
- Vida Barac-Grum, s. a.: »Karakteristične osobine lukovdolskoga govora« (rukopis), s. a.
- Zvonimir Bartolić, 1971: »Hrvatski kajkavski govori Medimurja«, u: *Popevka zemlji*, MH, Čakovec 1971, str. 87—117.
- France Bezlaž, 1977—1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika, I—II*, SAZU, Ljubljana 1977, 1982.
- Wiesław Boryś, 1982: »Prilozi proučavaju ostataka arhaičnog slavenskog (praslavenskog) leksika u kajkavštini«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 6, str. 69—76.
- Dalibor Brozović, 1962: »O raznolikosti nazivâ za *daždjevnjaka* i o njezinim uzrocima (s osobitim obzirom na teritorij Bosne i Hercegovine)«, *Slavia*, 31/1962, seš. 4, str. 537—554.
- Antun Burić, 1983: *Povijesna antroponimija Gorskog kotara u Hrvatskoj 1438—1975*, Društvo za zaštitu prirodne, kulturne i povijesne baštine Gorskog kotara, Rijeka 1983.
- Jure Dulčić i Pere Dulčić, 1985: »Rječnik bruškoga govora«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 7, sv. 2, str. 381—747.
- Božidar Finka, 1974: »Gorskokotarska kajkavština u našem dijalekatskom mozaiku«, u: *Kajkavski zbornik. Dani kajkavske riječi*, Zlatar 1974, str. 29—43.
- Beata Gotthardi-Pavlovsky, 1981: »Etnografski prostor i sadržaji«, u: *Gorski kotar*, Delnice 1981, str. 331—369.

²³ Ne govori se *gároca* kao što piše u R. Strohal (1903, str. 139; 1901, str. 192, 279).

- Josip Herman, 1973: »Prilog poznavanju leksičkog blaga u govoru Virja (Podravina)«, *Filologija*, knj. 7, 1973, str. 73—99.
- Pavle Ivić, 1963: »Paralele poljskome 'pochylenie' na srpsko-hrvatskom terenu«, u: *Studia linguistica in honorem Thaddaei Lehr-Splawinski*, Krakow 1963, str. 227—243.
- Stjepan Ivšić, 1971: *Izabrana djela iz slavenske akcentuacije*, Wilhelm Fink Verlag, München 1971.
- Josip Jedvaj, 1956: »Bednjanski govor«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 1, 1956, str. 279—330.
- Zvonimir Junković, 1972: »Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta«, *Rad JAZU*, knj. 363, 1972, str. 5—229.
- Janneke Kalsbeek, 1984—1985: »Neke fonološke i morfološke osobine govora Nugle u sjevernoj Istri«, *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, XXVII—XXVIII/1984—1985, str. 313—320.
- Josip Kezele, 1984: *Druga domaća reč*, Zanatgrafika, Dešnice 1984.
- Nikola Majnarić, 1963: »Neke sintaktičke pojave u ravnogorskom narječju«, u: *Zbornik u čast Stjepana Ivšića*, HFD, Zagreb 1963, str. 243—254.
- Milan Moguš, 1982: »Čakavština Opatijskog krasa«, *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, knj. 17, 1982, str. 1—14.
- Milivoj Pavlović, 1959: »La zone de l'Illyricum caractérisée par la géographie des mots«, *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, II/1959, str. 16—35.
- Dragoljub Petrović, 1982: »Problemi i izgledi srpskohrvatske dijalekatske leksikografije«, u: *Leksikografija i leksikologija*, Beograd — Novi Sad 1982, str. 195—199.
- Wanda Pomianowska, 1969—1970: »Razlike u pogledu tvorbe reči u nazivima nosilaca zanimanja u južnoslovenskim dijalektima«, *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, XII/1969, str. 25—41; XIII—1/1970, str. 165—179.
- Ivan Popović, 1960: *Geschichte der serbokroatischen Sprache*, Wiesbaden 1960.
- Jakob Rigler, 1963: *Južnonotranjski govori*, SAZU, Ljubljana 1963.
- Petar Skok, 1971—1974: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I—IV, JAZU, Zagreb 1971—1974.
- Rudolf Strohale, 1901: *Hrvatskih narodnih pripovijedaka knj. II. Narodne pripovijetke iz grada Karlovca, sela Lokava, Delnica i trgovišta Vrbovskog*, Karlovac 1901.
- 1903: »Osobine današnjeg delničkog narječja«, *Rad JAZU*, knj. 152, 1903, str. 115—208.
- 1904: *Hrvatskih narodnih pripovijedaka knj. III. Narodne pripovijetke iz grada Rijeke, trgovišta Mrkoplja i Ravne Gore te sela Broda na Kupi i Oštarija*, Karlovac 1904.
- Abdulah Škaljić, 1965: *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, Svjetlost, Sarajevo 1965.
- Antun Šojat, 1981: »Čakavske osobine u jugozapadnim kajkavskim govorima«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 5, 1981, str. 151—167.
- 1982: »Turopoljski govori«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 6, 1982, str. 317—493.
- 1985: »Zasade rječnika hrvatskih kajkavskih govora«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 7, sv. 1, 1985, str. 337—361.
- Mate Tentor, 1950: »Leksička slaganja creskoga narečja i slovenskoga jezika protiv Vukova jezika«, *Razprave*, SAZU, Ljubljana 1950, str. 69—92.
- Stjepko Težak, 1979: »Sjeverni govori čakavsko-kajkavskog međunarječja u karlovačkom četveroriječju«, *Radovi Zavoda za slavensku filologiju*, knj. 16, 1979, str. 37—52.
- 1981a: »Ozaljski govor«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 5, 1981, str. 203—428.

— 1981b: »Dokle je kaj/prodro na čakavsko područje?«, *Hrvatski dijalektološki zbornik*, knj. 5, 1981, str. 169—200.

Ivan Tominec, 1984: *Črnovrški dialekt*, SAZU, Ljubljana 1984.

Zvonimir Turina, i Anton Šepić-Tomin, 1977: *Rječnik čakavskih izraza*, Rijeko književno i naučno društvo, Rijeka 1977.

Svetlana Zajceva, 1967: »Specifična slovenska leksika u savremenim čakavskim govorima«, *Prilozi proučavanju jezika*, knj. 3, Novi Sad 1967, str. 69—110.

— 1982: »Dijalekatski rečnici kao baza za savremena lingvistička istraživanja«, u: *Leksikologija i leksikografija*, Beograd — Novi Sad 1982, str. 69—76.

Josip Lisac: CONCERNING THE DIALECTICAL LEXIS OF THE
CROATIAN-SERBIAN NORTHWEST

S u m m a r y

The article discusses the lexis of the upland kajkavian speakers, comparing them with the čakavian speakers (especially of the North), as well as the lexis of the other kajkavian speakers in Slovenian, and of the Western štokavian speakers. In addition, the author considers the upland lexis in the kajkavian context, works out the inter-upland differences and classifies the numerous borrowed foreign words among which predominate words of German origin. The conclusion is that the upland lexis shows the influences that affected the considered idioms and that it indicates distinctly archaic language features.